

Triffin kalder et Spørgsmaal om Empirik, og dermed lader han det falde. Selvfølgelig er det fuldt berettiget at afgrænse en Bogs Omraade til Teorien alene, men man maa endnu en Gang give *Winding Pedersen* Ret i, at hvad det nu gælder om paa den ufuldkomne Konkurrences Omraade er at bringe Empirik og Teori i Kontakt med hinanden.

Der er ogsaa noget andet, som den ufuldkomne Konkurrences Teori trænger til at bringes i Kontakt med. Det er den svenske Forløbsanalyse. Triffin's Diskussion om Forventningsforudsætningerne hos Duopolister m. m. er ikke tilfredsstillende. Den bevæger sig indenfor den Spændetrøje, som Cambridgeskolens (det gælder forresten baade det engelske og det amerikanske Cambridge paa dette Omraade) *statiske* Betragtningssmaade har paalagt den. Meget af den økonomiske Teori trænger endnu til at lære, at hvad der skal forklares, er ikke en Ligevægtssituation, men en *Udvikling*.

Den centrale Teori har i de sidste 15 Aar været i en kolossal Udvikling. For kun 15 Aar siden havde den klassiske Arbejdsværdilære akkurat lige opgivet sin sidste Pindsvinestilling: Udenrigshandelens Teori. Samtidigt rettedes der fra to Sider et dødbringende Slag mod den neoklassiske Teori. Den ene Side var Chamberlin's, Robinson's og Stackelberg's Front. Den anden var Stockholmskolens. Faa Aar senere vendte Keynes op og ned paa alting. —

Triffin's Bog giver Læseren god Lejlighed til at sætte sig ned og puste et Øjeblik i alt dette Hurlumhej og prøve paa at samle sine Tanker et Øjeblik om det Spørgsmaal: Hvad afgørende nyt har den ufuldkomne Konkurrences Teori givet os? Utvivlsomt vil hans Tanker derpaa kredse om Spørgsmaalet: Hvilke Brist har den *selv*, hvor maa vi nu sætte ind? Ogsaa paa dette sidste Spørgsmaal giver Triffin en god Del af et Svar.

Hans Brems.

Prokopovicz: DIE NATÜRLICHEN HILFSQUELLEN DER USSR. 40 Sider. Europa Verlag, Zürich, New York.

—: *RUSSLANDS VOLKSWIRTSCHAFT UNTER DEN SOVJETS.* 440 Sider. Samme Forlag.

—: *L'INDUSTRIALISATION DES PAYS AGRICOLES ET LA STRUCTURE DE L'ECONOMIE MONDIALE APRES LA GUERRE.* 314 Sider. Edition de la Bacconière, Neuchatel.

Engang i Begyndelsen af Tyverne blev en Gruppe russiske Videnskabsmænd, hovedsagelig Statsøkonomer, forvist fra deres Fædreland, en Maade at befri sig for besværlige Undersaatter paa, som Sovjetregeringen kun sjældent har betjent sig af.

I denne Gruppe indgik blandt andre den dengang allerede landskendte Statsøkonom, Professor Sergej Nikolajvitsch Prokopovicz, som han efter et længere Ophold i Tjekoslovakiet nu skriver sit Navn.

Som den fremragende Satsøkonom han er, indgik Prokopovicz som Minister for Handel og Industri i det første efter Revolutionen i 1917 dannede russiske Ministerium, det Ministerium, som sidst paa samme Aar blev fejlet til Side af de mere haardhændede Bolscheviker.

Efter sin Landsforvisning bosatte Professoren sig i Berlin, hvor han straks begyndte at skrive om russiske økonomiske Forhold. To eller tre Bøger om dette Emne naaede han at faa skrevet og udsendt, før Hitler kom

Triffin kalder et Spørgsmaal om Empirik, og dermed lader han det falde. Selvfølgelig er det fuldt berettiget at afgrænse en Bogs Omraade til Teorien alene, men man maa endnu en Gang give *Winding Pedersen* Ret i, at hvad det nu gælder om paa den ufuldkomne Konkurrences Omraade er at bringe Empirik og Teori i Kontakt med hinanden.

Der er ogsaa noget andet, som den ufuldkomne Konkurrences Teori trænger til at bringes i Kontakt med. Det er den svenske Forløbsanalyse. Triffin's Diskussion om Forventningsforudsætningerne hos Duopolister m. m. er ikke tilfredsstillende. Den bevæger sig indenfor den Spændetrøje, som Cambridgeskolens (det gælder forresten baade det engelske og det amerikanske Cambridge paa dette Omraade) *statiske* Betragtningssmaade har paalagt den. Meget af den økonomiske Teori trænger endnu til at lære, at hvad der skal forklares, er ikke en Ligevægtssituation, men en *Udvikling*.

Den centrale Teori har i de sidste 15 Aar været i en kolossal Udvikling. For kun 15 Aar siden havde den klassiske Arbejdsværdilære akkurat lige opgivet sin sidste Pindsvinestilling: Udenrigshandelens Teori. Samtidigt rettedes der fra to Sider et dødbringende Slag mod den neoklassiske Teori. Den ene Side var Chamberlin's, Robinson's og Stackelberg's Front. Den anden var Stockholmskolens. Faa Aar senere vendte Keynes op og ned paa alting. —

Triffin's Bog giver Læseren god Lejlighed til at sætte sig ned og puste et Øjeblik i alt dette Hurlumhej og prøve paa at samle sine Tanker et Øjeblik om det Spørgsmaal: Hvad afgørende nyt har den ufuldkomne Konkurrences Teori givet os? Utvivlsomt vil hans Tanker derpaa kredse om Spørgsmaalet: Hvilke Brist har den *selv*, hvor maa vi nu sætte ind? Ogsaa paa dette sidste Spørgsmaal giver Triffin en god Del af et Svar.

Hans Brems.

Prokopovicz: DIE NATÜRLICHEN HILFSQUELLEN DER USSR. 40 Sider. Europa Verlag, Zürich, New York.

—: *RUSSLANDS VOLKSWIRTSCHAFT UNTER DEN SOVJETS.* 440 Sider. Samme Forlag.

—: *L'INDUSTRIALISATION DES PAYS AGRICOLES ET LA STRUCTURE DE L'ECONOMIE MONDIALE APRES LA GUERRE.* 314 Sider. Edition de la Bacconière, Neuchatel.

Engang i Begyndelsen af Tyverne blev en Gruppe russiske Videnskabsmænd, hovedsagelig Statsøkonomer, forvist fra deres Fædreland, en Maade at befri sig for besværlige Undersaatter paa, som Sovjetregeringen kun sjældent har betjent sig af.

I denne Gruppe indgik blandt andre den dengang allerede landskendte Statsøkonom, Professor Sergej Nikolajvitsch Prokopovicz, som han efter et længere Ophold i Tjekoslovakiet nu skriver sit Navn.

Som den fremragende Satsøkonom han er, indgik Prokopovicz som Minister for Handel og Industri i det første efter Revolutionen i 1917 dannede russiske Ministerium, det Ministerium, som sidst paa samme Aar blev fejlet til Side af de mere haardhændede Bolscheviker.

Efter sin Landsforvisning bosatte Professoren sig i Berlin, hvor han straks begyndte at skrive om russiske økonomiske Forhold. To eller tre Bøger om dette Emne naaede han at faa skrevet og udsendt, før Hitler kom

til Magten i Tyskland. Da det efter denne Begivenhed blev umuligt for en Forfatter frit at sige sin Mening der, flyttede Professor Prokopovicz til Prag, hvorfra han i Løbet af en Aarrække udsendte en maanedlig Oversigt over Økonomiens i de Aaringer ret usikre Udvikling i Rusland. Heller ikke dér fik han Lov til at arbejde i Fred. Tyskerne besatte Tjekoslovakiet, og igen maatte han flytte sine Teltpæle. Denne Gang gik Rejsen til Genève, hvor han ufortrødent fortsatte sin tidligere Virksomhed, men denne Gang paa engelsk. Med Støtte fra Carnegie Endowment begyndte han at udsende et Kvartalsskrift: Quarterly Bulletin of Sovjet-Russian Economics, der, saalænge det varede, endogsaa i Danmark havde en ikke helt ubetydelig Kreds af Abonnenter, hovedsagelig Institutioner og Handelshuse, interesserede i russiske Forhold. Heller ikke i Svejts fik han Lov til at arbejde i Ro. Den i November 1941 udsendte Bulletin No. 19 indeholdt bl. a. en særdeles anskuelig Artikel om de økonomiske Forhold, som maatte føre og førte til den russisk-tyske Krig. Artiklen var fuldstændig objektivt udarbejdet, men Tyskerne fandt den anstødelig. De beslaglagde de Eksemplarer, som paa Vej til deres respektive Bestemmelsessteder maatte passere Tyskland eller af Tyskerne besatte Omraader og forlangte, at den svejtsiske Regering skulde udvise Forfatteren.

Saa galt gik det vel ikke, men i den svejtsiske Regerings Øjne var Professor Prokopovicz fra nu af en besværlig Udlænding, som den maatte bestræbe sig for at blive af med saa snart som muligt, selv om man af Anstændighedshensyn ikke vilde efterkomme Tyskernes Ønske. Hvorhen skulde man forøvrigt udvise ham? Hvor man end valgte at dirigere ham over Grænsen, overalt vilde Udvisning være ensbetydende med Udlevering til Tyskerne. Foreløbig blev det ham forbudt at fortsætte Udgivelsen af Bulletin'er og i det hele taget at publicere noget.

En vanskelig Tid begyndte nu for Forfatteren og for hans tapre Hustru, en for sin politiske Virksomhed i Aarene omkring Revolutionen i Rusland særdeles velkendt Personlighed, men de gav ikke op. Det var blevet ham forbudt at publicere noget, men han fortsatte at skrive i Bevidstheden om, at kommende Tider vilde muliggøre Udnyttelsen af det skrevne. Da Krigen fik en Ende laa allerede tre Bøger fra hans Haand færdige til at gaa i Trykken, alle behandlede de det Emne, hvis Bearbejdning han havde viet sit Liv til, nemlig økonomiske Forhold i det hele taget og russiske i Særdeleshed.

Jeg har opholdt mig saa længe ved de Vilkaar, hvorunder Professor Prokopovicz har maattet arbejde, for at anskueliggøre hans Optagethed af det Emne, som han skriver om, og hans deraf og af hele hans Fortid flydende Betingelser for at vide Besked om de ret indviklede russiske økonomiske Forhold, som for Tiden i saa høj Grad interesserer den læsende Verden, og som neppe nogen anden kender saa godt som han.

Den første af de tre Bøger er egentlig kun en Brochure, der gengiver et af Professoren i det geografiske Selskab i Genève i Januar 1944 holdt Foredrag. Dette giver i sit første Afsnit et kortfattet, men særdeles anskueligt Billede af det russiske Landbrugs hidtidige Udvikling og dets fremtidige Udviklingsmuligheder samt af disse sidstes Afhængighed af Industriens Udvikling. Herefter følger en Beskrivelse af Landets Mineralrigdomme, Olie medberegnet, Skade kun at Forfatteren ikke har ofret et Par Sider paa en

Beskrivelse af Organisationen af den geologiske Gennemtrawling af Landet, som Sovjetregeringen satte i Gang straks efter sin Overtagelse af Magten, og som skal have givet et overordentligt stort Udbytte. Kun Resultaterne af disse gigantisk anlagte Undersøgelser er blevet omtalt her, og selvfølgelig har kun de af dem kunnet meddeles, som var blevet klarlagt før Udbruddet af den sidste Verdenskrig. Nu ved vi, at Undersøgelserne er blevet fortsat under Krigen, og at mange nye Fundsteder, saavel af forskellige Malme som Kul og Olie, er blevet klarlagt. Heller ikke indeholder Brochuren noget om Sovjetunionens Skove, men der er jo Grænser for, hvad man kan tage med i et Foredrag.

Russlands Volkswirtschaft under den Sowjets er et langt grundigere Værk, hvorom allerede dets Omfang giver et Begreb. Det bestaar af 7 Kapitler nemlig: I) Befolkningens Størrelse, Vækst, Migration og Uddannelse. II) Landbruget. III) Industrien. IV) Indenrigshandelen. V) Udenrigshandelen. VI) Befolkningens Indtægt. VII) Forfatningen og Befolkningens Rettigheder.

Som Program betragtet er denne Indholdsfortegnelse jo meget lovende, og det maa siges, at Forfatteren har præsteret en særdeles fyldestgørende Tekst til disse Overskrifter. For almindelige Dødelige er det nærmest ufatteligt, hvorledes han har baaret sig ad med at indsamle alle de Oplysninger om Udviklingen i et lukket Land, som han meddeler i denne Bog. Hans Viden paa dette Omraade kan kun forklares med, at han i Løbet af en lang Aarrække stadig har udvidet den. Han har vidst, hvor han maatte søge de Oplysninger, som han har haft Brug for. At der i Bogen har indsneget sig et Par kedelige Trykfejl gør den ikke mindre læseværdig, de maa anses for at være en Frugt af Sætterdjævelens Fantasi. Saaledes er der i Tabellen paa S. 133 anført et Antal af Heste i Sovjetunionen, som intet som helst har at gøre med Virkeligheden. Ikke desto mindre bør Bogen læses af hver den, som ønsker at faa autentiske Oplysninger om de forhaandenværende økonomiske Forhold i det store lukkede Land i Østen.

Den tredje Bog handler ikke specielt om Rusland, men jeg kunde tænke mig, at det er den i Rusland forsigsgaaende Udvikling, som har inspireret Forfatteren til at skrive den.

Bogen er inddelt i følgende Kapitler: I) Pengevæsenets Udvikling i Agrarlandene. II) Industrialiseringen af Agrarlandene. III) Transportteknikkens Fremskridt. IV) Befolkningens Vækst og internationale Migration. V) Kapitalens Ophobning samt dens Bevægelse mellem Landene. VI) Den internationale Handels Vækst og dens økonomiske Former. VII) Den industrielle Protektionisme.

Efter Teksten følger en Række Tabeller.

I det syvende Kapitel skildrer Forfatteren den Kamp, som i Løbet af det sidste halve Aarhundrede er blevet ført mellem de gamle Industrilande paa den ene og de raastofrige Agrarlande paa den anden Side, og viser, hvorledes det af Forhandlingerne paa de internationale økonomiske Kongresser i 1927, 1933 og 1937 samt af den efterfølgende Atlanterhavserklæring og af Konferencen i Hot Springs fremgaar, at de rige Industrilande har maattet opgive den ene Position efter den anden.

Den Omstændighed, at to, i Løbet af det sidste halve Aarhundrede opstaaede store Industrilande, Tyskland og Japan, foreløbig er sat ud af

Spillet, kan vel nok bringe nogen Lindring for deres fordums Konkurrenter, men længe vil Freden ikke vare, fordi der, som Professoren andet Steds bemærker, ikke findes noget politisk-økonomisk System, som kan være fordelagtigt for begge Parter, d. v. s. saavel for de rige Industrilande som for de fattige Agrarlande.

C. A. Koefoed.

Alva Myrdal: FOLK OCH FAMILJ. Stockholm 1944. 481 S. 16 s. Kr.

Lige siden Gunnar og Alva Myrdal i Begyndelsen af Trediverne rejste Diskussionen om Befolkningspolitikken med deres Bog *Kris i befolkningsfrågan*, har Debatten om disse Spørgsmaal stadig været levende i Sverige. Et af de sidste større Indlæg er Alva Myrdals Bog: *Folk och familj*, der oprindelig blev skrevet paa Engelsk for et internationalt Publikum, for derefter i 1944 i delvis omarbejdet Form at udkomme paa Svensk.

I Bogens første Kapitel søger A. M. at give en Definition af Ordet Befolkningspolitik. For A. M. er Befolkningspolitik ikke blot »et knepigt arrangement« til at stimulere Fødslerne, men maa forstaas i videre Forstand, som den Politik, der tilsigter at paavirke de sociale og demografiske Udviklingstendenser ved at ændre det psykologiske, sociale og økonomiske Grundlag for Ægteskab, Hjem og Børnefødsler (S. 112). Forstaaet paa denne Maade kommer Befolkningspolitikken til at omfatte et uhyre stort Felt, da ikke alene Størstedelen af de Foranstaltninger, der plejer at gaa under Benævnelsen Socialpolitik, men desuden Bolig-, Ernærings- og Skolepolitik m. v. maa betragtes som Dele af Befolkningspolitikken. Det kan maaske virke lidt kunstigt at inddrage alt dette under Betegnelsen Befolkningspolitik, men det er meget interessant at betragte alle disse Spørgsmaal fra en ny Synsvinkel, hvor Opmærksomheden ikke i saa høj Grad er rettet mod Individets som mod Familiens Trivsel.

A. M. har delt sin Bog i to Afdelinger, af hvilke den første bærer Betegnelsen *Problem og Ideer*, medens den anden omhandler Befolkningspolitikken, saaledes som den hidtil har taget Form i Sverige.

For danske Læsere vil den første og principielle Del sikkert være af størst Interesse, selv om man ogsaa i Anden Del vil finde mange interessante teoretiske Betragtninger.

A. M. gennemgaar først Sveriges demografiske Forhold og paaviser, hvorledes Folketallet siden 1925 har haft en Tendens til Fald. Ganske vist har det absolutte Folketal i det sidste Aarhundrede været i stadig Stigning, men i 1925 faldt Netto-reproduktionstallet under 1000 og fortsatte Nedgangen, indtil man naaede Bunden i 1935 med et Netto-reproduktionstal paa 723. Sammenlignet med danske Forhold har Tendensen til Nedgang i Folketallet været meget stærk i Sverige, og heri maa man sikkert ogsaa se Baggrunden for Omfanget af den Diskussion om Befolkningsspørgsmaalet, der nu i mere end en halv Snes Aar er blevet ført i Sverige, og som vi kun har følt relativt svage Efterdønninger af i Danmark.

For A. M. synes der, i hvert Fald officielt, ikke at være Tvivl om, at et faldende Folketal er en uhyre stor Ulempe, der med alle Midler bør modarbejdes. I Betragtning af Bogens Omfang virker de økonomiske Betragt-